

TELEVISION COMMUNICATIONS AS A WAY OF INFLUENCING THE DEVELOPMENT AND HEALTH OF THE CHILD

T. O. Deynegina

On-screen effect does not end at the time off the TV or computer, because you can not turn off the mind, memory, emotions, feelings ... The paper investigates the impact of television on the development of the spiritual and physical health of children.

Keywords: television, delayed speech development, the impact of the TV screen, the impact on health, telecommunications, cartoons, psychologists, pediatricians.

Дейнегіна Тетяна Олександрівна – доцент кафедри культурології та кіно-, телемистецтва Інституту культури і мистецтв Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Луганськ, Україна)

Deynegina T. A. – Associate Professor of Cultural Studies and Film, Telear tInstitute of Culture and Arts of Lugansk Taras Shevchenko National University, Honored Journalist of Ukraine

Рецензент – член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор Г. П. Шевченко

Reviewer – Member-correspondent of National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor G.P. Shevchenko

УДК 37.07:004.942

МОДЕЛЬ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗАГАЛЬНОЮ СЕРЕДНЬОЮ ОСВІТОЮ РЕГІОНУ ЗА ДОМІНУЮЧИМ КРИТЕРІЄМ

М. Б. Євтух, М. В. Набок

У статті визначено концептуальні засади побудови моделі оцінювання ефективності управління загальною середньою освітою регіону за домінуючим критерієм. В основу розроблення моделі покладено теоретичні основи управління та принципи інформаційного моделювання.

Ключові слова: модель, оцінювання, ефективність, управління, загальна середня освіта, регіон, принципи, основи, інформаційне моделювання.

Як відомо, управління є складною, динамічною, відкритою, інформаційною системою, що складається із декількох підсистем, які самі можна розглядати як системи. Для вирішення багатьох проблем складних соціально-педагогічних систем останнім часом вчені досить широко використовують методи системного аналізу. Вони дозволяють детально проаналізувати всі зв'язки в системі, розробити і проаналізувати моделі вирішення проблем, використати ці моделі для прийняття конкретних управлінських рішень

Необхідність застосування моделей при вивченні соціально-педагогічних об'єктів обґрунтовано в працях В. С. Пікельної, Г. В. Єльнікової, Н. А. Амінова, А. М. Моїсеєва, В. М. Монахова як єдиного на сьогодні систематизованого способу уявити можливі варіанти майбутнього і визначити потенційні наслідки прийнятих управлінських рішень [6;4;1;7;5]. Логіка проектування методик внутрішнього контролю обґрунтована в працях М. В. Борисенка, А. Е. Воронкової [2;3]. Результатами педагогічного проектування можуть бути педагогічна система, система управління освітою, система методичного забезпечення, проект освітнього процесу [5]. Однак проектування процесів в управлінні освітою є досить складним і тому малодослідженим.

У межах дослідження оцінювання ефективності управління за мету визначено розроблення та обґрунтування моделі оцінювання ефективності управління загальною середньою освітою регіону, зміст якої у прямій залежності від суб'єктів розробки, прийняття і реалізації управлінського рішення. Інакше кажучи, мета дослідження полягає у формалізації опису елементів контролю управлінських рішень за допомогою моделювання.

Моделювання – це метод наукового пізнання, що полягає у вивченні якихось об'єктів або процесів через спеціально створені їхні зображення, що називаються моделями. Виходячи з філософії наукового пізнання, модель – “це природний або штучний, матеріальний або ідеальний замітник об'єкта, який має загальні властивості з вивченим об'єктом. Відомості про ці властивості, отримані при вивченні моделі, виступають як відомості про властивості самого об'єкта” [9, с. 90].

Основними причинами використання моделей до вирішення окремих завдань, є: з одного боку, фактична складність дослідження реального об'єкта, а з іншого – можливість експериментальної перевірки альтернативних варіантів. Така характеристика моделі, як спрощеність реального об'єкта, несе в собі ряд переваг, оскільки фактично складність

об'єкта здебільшого не дозволяє проводити експериментальні дослідження альтернативних варіантів.

Як формальна методологія, так і один з найважливіших методів її пізнання – моделювання – залишається недостатньо дослідженою галуззю наукового знання. Однак слід зазначити, що інтерес до методу моделювання взагалі і стосовно окремих функцій управління зокрема обумовлений інтересом до логіки науки взагалі [2;3].

Загальне визначення моделі полягає в тому, що модель описує об'єкт, предмет, явище або процес певною формалізованою мовою і створюється з метою вивчення його властивостей. Зважаючи на різноманітність підходів до процесу оцінювання ефективності управління загальною середньою освітою регіону, як наслідок існує чимало їх моделей, переважна більшість з яких підпорядковується розв'язанню конкретного завдання. При цьому необхідне дотримання низки вимог до моделей:

- адекватність, тобто відповідність моделі реальному процесу та врахування, насамперед, його найважливіших властивостей, характерних рис;
- точність, тобто співпадіння отриманих результатів з бажаними наперед заданими;
- універсальність, тобто можливість застосування до інших процесів оцінювання ефективності управління освітою;
- економічна доцільність, тобто затрати на моделювання повинні обумовлювати точність отримуваних результатів. І як свідчить практика, вдалий вибір моделі обумовлюється компромісним узгодженням ресурсів та особливостями моделювання [9].

Вибір моделі та забезпечення точності моделювання справедливо вважають одним з найбільш важливих завдань моделювання. Логіка побудови моделі оцінювання ефективності управління загальною середньою освітою регіону передбачає вивчення і аналіз широкого спектра інформації стосовно управлінських рішень щодо досягнення бажаного стану системи освіти як мети управління нею. Зважаючи на те, що будь-яка модель за своєю природою інформаційна, у контексті нашого дослідження доцільно розробляти інформаційно-організаційну модель оцінювання ефективності управління загальною середньою освітою регіону. Врахуємо те, що процес оцінювання ефективності управління освітою належить до групи завдань дослідження складних систем [7]. Традиційно ефективність складної системи оцінюється у такій послідовності: встановлення

показників та критеріїв ефективності; визначення числових значень показників ефективності; вироблення рішення про ефективність системи. Встановлення показників та критеріїв ефективності реалізуємо за функціональною моделлю завдань, функцій, показників і критеріїв, виходячи з власного розуміння моделі процесу оцінювання ефективності управління загальною середньою освітою регіону та у взаємозв'язку її з зовнішніми і внутрішніми впливами. На нашу думку, це обумовлюється тим, що функція є найбільш важливою характеристикою будь-якої системи, а система управління загальною середньою освітою регіону якраз і відображає своє призначення. Така модель описується функціональними параметрами, а їхнє графічне зображення відтворюється у таблицях, схемах, графічних зображеннях тощо. Вони конкретизують порядок дій, спрямованих на досягнення поставлених цілей. Виходячи з цього, функціональна модель є абстрактною. Основна мета створення функціональної моделі – пізнання сутності процесу оцінювання ефективності управління загальною середньою освітою регіону через найважливіші прояви цієї сутності: діяльність органів управління та функціонування регіональної системи загальної середньої освіти.

Функціональна модель приводить, як правило, до появи вектора критеріїв ефективності. У результаті формується єдиний домінуючий критерій або вектор критеріїв. Для нашого дослідження очевидним і наразі домінуючим є критерій забезпечення однакового доступу до якісної освіти у системі загальної середньої освіти регіону. Особливість застосування цього критерію полягає в тому, що він водночас визначає і стратегічну мету управління загальною середньою освітою регіону, на досягнення якої приймаються стратегії, плани, заходи та загалом розробляються і приймаються важливі управлінські рішення. Більше того, така мета є напрямком діяльності і критерієм закінченості моделі. Вона ж визначає зміст моделі її конкретнее наповнення. Ця мет авизначає обсяг роботи, потрібний ступінь деталізації системи, розміри моделі в глибину і ширину. Зважимо і на те, що, на нашу думку, оцінювання ефективності управління загальної середньої освіти регіону доцільно проводити саме за такого підходу до моделювання. Адже будь-яка функціональна модель має бути цілісною і розглядатися з однієї точки зору. Це важливо ще й тому, що точка зору диктує підбір потрібної інформації та спосіб її подачі. Різні точки зору приводять до різних моделей, а зміна точки зору вход і моделювання недопускається, оскільки може призвести до неправильного

опису системи, до неадекватної моделі. Важливим для дослідження є врахування деяких положень теорії моделювання, а саме:

- яка б не була система або процес, не існує моделі, що містила б повний і кінцевий набір відомостей про функціонування цієї системи або процес;
- прагнення побудувати «всеохоплюючу» модель якоїсь системи не приводить до підвищення інформативності про неї та її функціонування, а тягне за собою лише нездоланне ускладнення й безрезультатність дій;
- при моделюванні виключно важливим є побудова такої моделі, яка б з достатнім рівнем узагальненості відображала характерні ознаки процесу, але й не була його всебічною і докладною характеристикою.

Функціональна модель оцінювання ефективності управління загальною середньою освітою регіону описує функції системи, тобто як система досягає своїх цілей, як і процеси в ній відбуваються, як ці процеси пов'язані між собою. Модель має вид деревовидної топологічної структури і створюється на основі функціональної декомпозиції цілей та завдань системи.

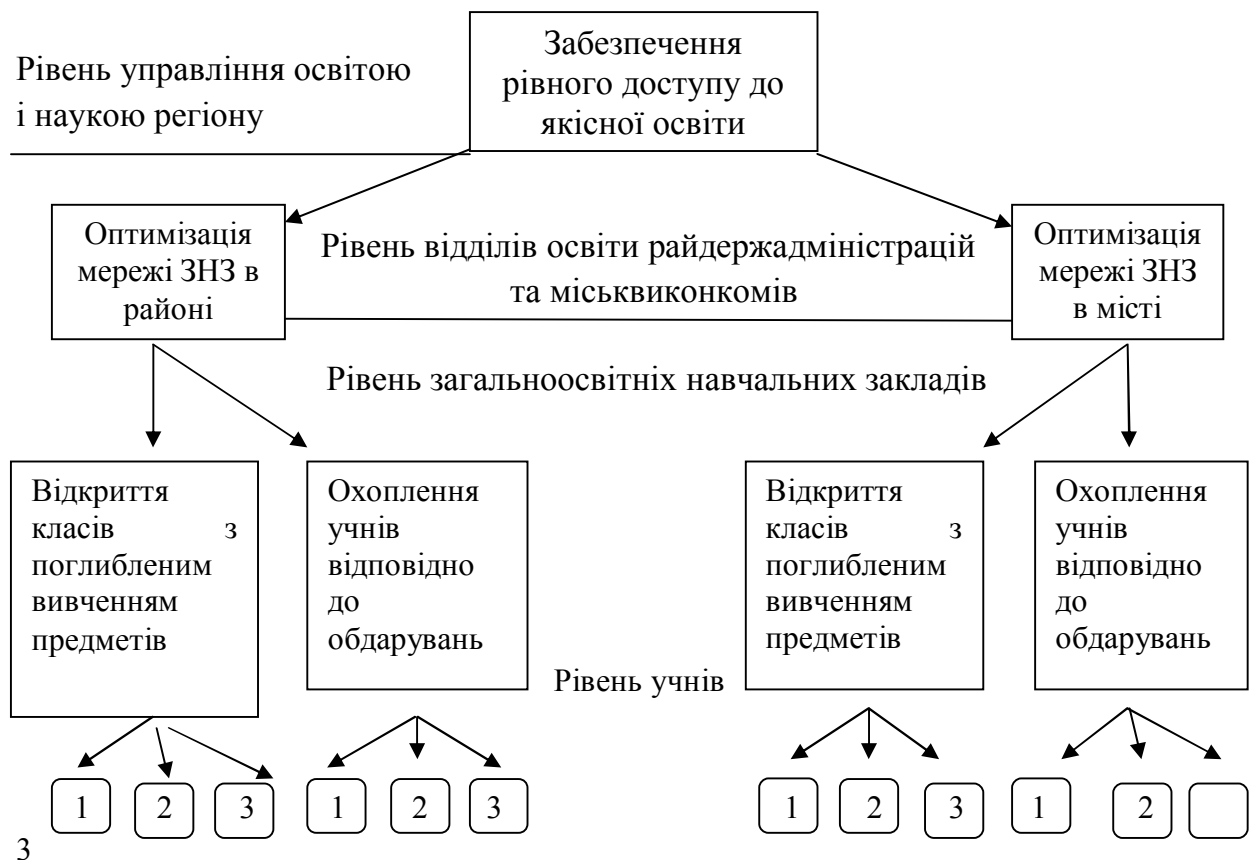

Рис. 1. Дерево вузлів функціональної моделі оцінювання ефективності управління загальною середньою освітою регіону

Як видно зі схеми, головною стратегічною метою системи управління загальною середньою освітою на регіональному рівні є забезпечення рівного доступу до якісної освіти. На субрегіональному рівні функція забезпечення декомпозиціюється на підфункції (ціль – напідцілі, завдання – напідзавдання). Потім кожна підфункція розбивається на більш дрібні підфункції на рівні загальноосвітніх навчальних закладів, які досягають найбільш простого ступеня деталізації – цілі кожного з учнів. Результатом функціональної декомпозиції є розбиття функцій системи на елементарні процеси з точки зору охоплення кожного з учнів відповідно до обдаровань. Результат функціональної декомпозиції в нашому дослідженні зображений у виді ієрархічної моделі, яка має назву *дерева вузлів функціональної моделі*. Дерево вузлів є каркасом функціональної моделі, але не самою функціональною моделлю.

При цьому дуже істотним є відбір ознак для формалізації та визначення рівня абстрагування при їхньому описі й характеристиці зв'язків з іншими складниками процесу моделі ефективного управління освітою. Зважаючи на це, добір показників здійснено таким чином, щоб їхній зміст враховував, насамперед, якість планування стратегії розвитку системи загальної середньої освіти, його тенденції, динаміку та ресурсне забезпечення процесу функціонування системи, професійність керівних і педагогічних кадрів.

Враховуючи те, що змістом управління є розробка і прийняття управлінського рішення, ступінь цілеспрямованості, якості, обґрунтованості, доцільності, повноти, конкретності, необхідності, своєчасності, адекватності, комплексності, врахування в них соціально-психологічних факторів, зовнішніх і внутрішніх впливів визначає рівень ефективності управління загальною середньою освітою регіону.

Організаційне забезпечення досягнення цілей управління здійснюється поетапно, від самого цілепокладання до контролю за ходом виконання управлінських рішень, що забезпечують їхнє досягнення, що по суті становить зміст управління. Узагальнена модель етапів управління загальною середньою освітою регіону має такий вид:

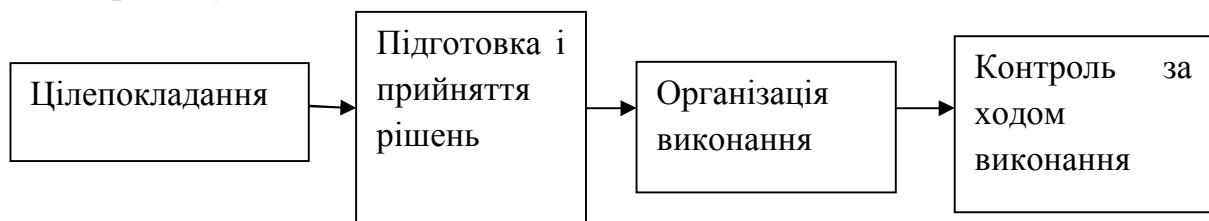

Рис. 2. Модель етапів здійснення управління загальною середньою освітою регіону

Водночас зауважимо, що наступні супровід реалізації та контроль виконання прийнятих управлінських рішень є не менше важливими для досягнення поставленої мети і за висновками багатьох дослідників істотно залежать від їхнього інформаційного забезпечення. Саме на необхідності дотримання певних інформаційних вимог на межі переходу потоків інформації в контрольне середовище загального алгоритму прийняття управлінських рішень наголошують у своїх наукових працях А. Е. Воронкова, Г. В. Федоров [3;10]. Звичайно, для обґрунтованого прийняття управлінських рішень потрібно враховувати якість інформації, її обсяг, релевантність, ризики, що виникають при цьому, тощо. Контроль оцінювання обсягу і якості інформації доцільно здійснювати за таблицею. В контексті нашого дослідження основну увагу приділимо системності, своєчасності та достатності обсягу інформаційного забезпечення управлінських рішень. Адже основними вимогами до створення якісного інформаційного забезпечення реалізації рівного доступу до якісної освіти, на нашу думку, є систематизоване своєчасне надходження інформації, достатність обсягу інформації, необхідної не тільки для прийняття, а насамперед для обґрунтування необхідних управлінських рішень.

Таблиця 1.

Матриця контролю оцінювання обсягу та якості інформації

Параметри	Значення параметрів					
Організаційні форми створення інформаційного забезпечення управлінських рішень	відсутні	усні наради	інструктаж	наради - інструктажі	по каналах обліково – фінансової служби	по каналах інших служб апарату управління
Частота поновлення інформаційного забезпечення управлінських рішень	оновлюється					
	не оновлюється	упродовж року	упродовж кварталу	упродовж місяця	упродовж тижня	щодня
Обмеження часу прийняття управлінських рішень	планується					
	не планується	на рік	на півріччя	на квартал	на місяць	на тиждень
Рівень	деталізація не		деталізація полягає у		рівень деталізації	

деталізації прийняття управлінських рішень	здійснюється	визначені проміжних цілей і кінцевого результату	проміжних цілей, контролю і кінцевого результату дуже високий
--	--------------	--	---

Характеризуючи соціальний ефект якісної загальної середньої освіти регіону, слід зазначити, що якісна освіта загалом є одним з пріоритетних чинників конкурентоспроможності регіону загалом. Адже якісна освіта – це одна із основних цінностей, які є пріоритетними в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування для забезпечення регіонального прогресу. Мета, механізми та засоби його досягнення відображаються у стратегічних планах розвитку освітніх систем територій, розроблення і реалізації регіональної політики розвитку загалом на різних рівнях. Водночас модель ланцюга отримання ефекту від забезпечення рівного доступу до якісної освіти в системі управління загальною середньою освітою регіону свідчить про відсутність у його будові замовника освіти – територіальної громади, яка є в широкому розумінні споживачем освітніх послуг і повинна, в зв'язку з цим, мати можливість реально впливати на якість, конкурентоспроможність освіти загалом.

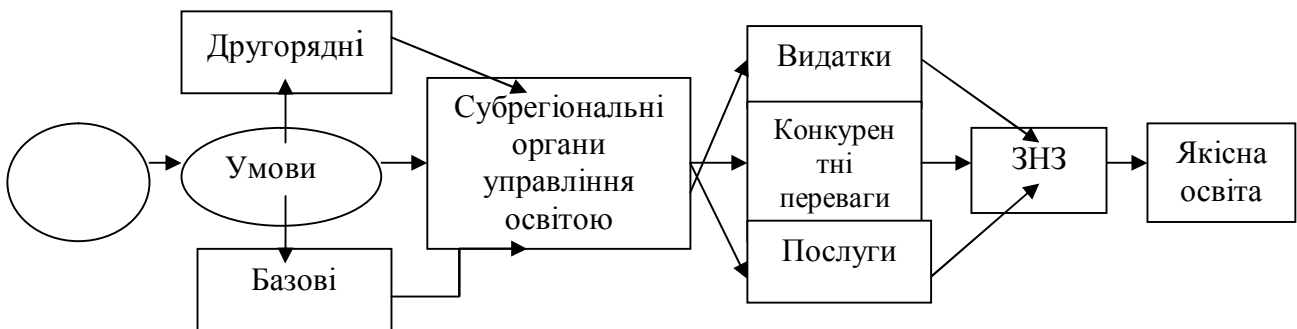

Рис. 3. Ланцюг отримання ефекту від забезпечення рівного доступу до якісної освіти в системі управління загальною середньою освітою регіону

Для побудови моделі оцінювання ефективності управління видається логічним спочатку виявити основні фактори впливу, що обумовлюють ситуацію в системі управління загальною середньою освітою.

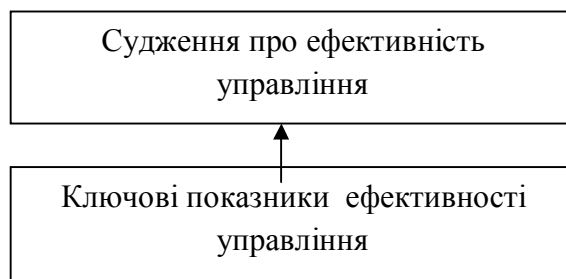

Рис. 4. Модель оцінювання ефективності управління загальною середньою освітою регіону за домінуючим критерієм

Оскільки таких факторів може бути названо щонайменше декілька десятків, згрупуємо їх в окремий блок, на якому базується модель. Для блоку, який визначає стан системи управління, в свою чергу, базовим є блок ситуаційний. Для вироблення оціночного судження про ефективність управління загальною середньою освітою регіону потрібно визначити критерії ефективності, обрати вектор критеріїв, в нашому дослідженні домінуючий критерій ефективності. Відповідно до критеріїв відібрати показники ефективності, які в сукупності дають змогу виробити оціночне судження про ефективність управління. Обравши і застосувавши доцільну шкалу оцінювання, яка дає можливість кількісну оцінку перевести в якісну, отримаємо відповідну оцінку ефективності управління загальною середньою освітою регіону. При цьому слід наголосити на тому, що запропонована модель в сукупності з іншими моделями, таблицями, блок-схемами дає достатнє уявлення про систему управління загальною середньою освітою регіону та процес оцінювання її ефективності.

Отже, моделювання процесу оцінювання ефективності управління загальною середньою освітою регіону формує і описує його за допомогою взаємозв'язків і властивостей суб'єктів управління задля підвищення конкурентоспроможності освіти. Для підвищення конкурентоспроможності освіти регіонів України загалом необхідна трансформація існуючої моделі управління

освітою у модель, коли територіальна громада стає замовником, одночасно учасником і контролером місцевої освітньої політики і змін в ній. З іншого боку, для забезпечення конкурентоспроможності органи управління освітою і самі загальноосвітні навчальні заклади мають орієнтуватись на розвиток міжтериторіальної співпраці та на різноманітні зміни в освіті, реалізація яких визначається, насамперед, можливостями територій.

Література

1. Аминов Н. А. Модели управления образованием и педагогические стили / Н. А. Аминов // Вопросы психологии. – 1994. – №2. – С. 88-98.
2. Борисенко М. В. Логіка проектування методик внутрішнього контролю / М. В. Борисенко // Торгівля і ринок України: темат. зб. наук. пр. – Донецьк, 2006. – С. 182-188.
3. Воронкова А. Е. Управлінські рішення у забезпеченні конкурентоспроможності підприємства: організаційний аспект: [монографія] / А. Е. Воронкова, Н. Г. Калюжна, В. І. Отенко – Х : ІНЖЕК, 2008. – 512 с.
4. Єльнікова Г. В. Моделювання управлінської компетентності керівника загальноосвітнього навчального закладу / Г. В. Єльнікова, В. І. Маслов // Імідж сучасного педагога. – 2008. – № 3-4 (82-83). – С.3-8.
4. Монахов В. М. Педагогическое проектирование – современный инструментариий дидактических исследований / В. М. Монахов // Школьные технологии. – 2001. – № 5. – С. 75-89.
5. Пикельная В. С. Теория и методика моделирования управленческой деятельности (школоведческий аспект): дис... доктора пед. наук : 13.00.01 / Валерия Семеновна Пикельная. – Кривой Рог, 1993. – 374 с.
6. Проектирование систем внутришкольного управления: Пособие для руководителей образовательных учреждений и территориальных образовательных систем / Под ред. А. М. Моисеева. – М.: Педагогическое общество России, 2001. – 384 с.
7. Рябова З. В. Моделювання та проектування як ефективні засоби якості надання освітніх послуг / З. В. Рябова // Теорія та методика управління освітою. – 2012. – №8. С. 12-18.
8. Сафронова В. М. Прогнозування і моделювання у соціальній роботі: навч. посібник для студ. М.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 192 с.
9. Федоров Г. В. Системний підхід до управлінської діяльності керівника начального закладу в ринкових умовах. Монографія. К.: “Дорадо-Друк”, 2012. – 240 с.

МОДЕЛЬ ОЦЕНИВАНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ОБЩИМ СРЕДНИМ ОБРАЗОВАНИЕМ РЕГИОНА ПО ДОМИНИРУЮЩЕМУ КРИТЕРИЮ

Н. Б. Євтух, Н. В. Набок

В статье определены концептуальные принципы построения модели оценивания эффективности управления общим средним образованием региона по доминирующему критерию. В основу разработки модели положены теоретические основы управления и принципы информационного моделирования.

Ключевые слова: модель, оценивание, эффективность, управление, общее среднее образование, регион, принципы, основы, информационное моделирование.

MODEL PERFORMANCE EVALUATION OF GENERAL SECONDARY EDUCATION AREA OF DOMINANT CRITERIA

M. B. Yevtukh, M.V. Nabok

The article outlines the conceptual basis for building the model estimation efficiency of secondary education for the region's dominant criterion. The basis of the development model is based on the theoretical foundations of information and principles of design.

Keywords: model, evaluation, performance management, secondary education, region, principles, fundamentals, information modeling.

Євтух Микола Борисович – дійсний член Національної академії педагогічних наук України, доктор педагогічних наук, професор, академік-секретар Відділення вищої освіти НАПН України (м. Київ, Україна)

Набок Микола Васильович – кандидат педагогічних наук, доцент, вчений секретар Відділення вищої освіти НАПН України (м. Київ, Україна)

M.Yevtuh – Member of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician-Secretary of the Department of Higher Education NAPS of Ukraine

M.Nabok – Ph.D., Associate Professor, Academic Secretary of the Department of Higher Education NAPS of Ukraine

Рецензент – член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор Г. П. Шевченко

Reviewer – Member-correspondent of National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor G.P. Shevchenko

УДК 378.14(477)(045)

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ПРИ ЕКСПОРТІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

І.Б. Зарубінська

У статті розглянуті деякі аспекти функціонування міжнародного ринку освітніх послуг в умовах глобалізації, особливості та місце на цьому ринку системи вищої освіти України, яка має всесвітньо